

268. Poroszló, Bika-fertő (KÖH 87797)

(Heves megye) Sza, A

Gazdasági operatív program keretében Szélessávú körzethálózati fejlesztések pályázat részeként kiépítendő optikai kábel projekthez kapcsolódóan 2014. szeptember 29-én terepbejárás végeztünk Poroszló külterületén. A terepbejárás során a településtől D-re, a Poroszló–Újlőrincfalva műúttól É-ra, megközelítőleg az egykori Vörös Csillag Tsz-től ÉNy-ra, a Bika-fertő határrész DK-i részén, egy megközelítőleg 112×134 m-es területen avar és szarmata telepjelenségre utaló kerámiaanyagot gyűjtöttünk. A lelőhely megközelítőleg ÉK–DNy irányú, ÉK-i kiterjedését a lelőhelyet megközelítőleg K–Ny-i irányban keresztező dűlőt, illetve az azt követő kukoricás miatt nem tudtuk lehatárolni. Feltehetően a lelőhely abban az irányban belenyúlhat a kukoricásba. A lelőhely sűrűsödési göca az É-i részen azonosítható.

KISS CSABA

269. Porrogszentkirály, Cserhát-dűlő IV. (KÖH 55090)

(Somogy megye) U, Kö

A Csurgói kistérségben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztés projekthez kapcsolódó földmunkákkal párhuzamosan az MNM NÖK munkatársai régészeti szakfelügyeletet végeztek. Ennek során 2014. május 29-én az 5. szakaszon, a Csurgóról Gyékényesbe vezető úttól D-re, egy vörösré átégett régészeti jelenséget tapasztaltunk és dokumentáltunk le. A megfigyelésünk alapján megállapítottuk, a régészeti lelőhely kiterjedése D-i irányban nagyobb a korábban ismertnél,⁶⁶ a műút D-i oldalára is kiterjed.

Munkatárs: Spolár Erika múzeumi asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

270. Püspökladány, Görepart, Derítő (KÖH 75915)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

Püspökladány Város Önkormányzatának beruházásában a Püspökladány Újtelep városrész szennyvízcsatorna hálózatának kiépítése tárgyú projekt (KEOP-1.2.0./09-11-0018.) keretein belül régészeti megelőző feltárást folytatott a Déri Múzeum a püspökladányi szennyvíztelepen, mely a Püspökladány–Görepart néven regisztrált régészeti lelőhelyet is érinti.

A lelőhelyet 1973-ban Nepper Ibolya azonosította, mikor a szennyvíztelep építése közben régészeti leletek kerültek elő, ezért leletmentés elvégzése vált szükségessé. 2013. augusztus 26. és szeptember 2. között régészeti próbafeltárást folytatott a Déri Múzeum a tervezett szennyvíziszap-tározó területén, melynek során két, a római császárkorra sorolható objektumot lehetett megfigyelni. A régészeti próbafeltárások pozitív eredménye miatt a kivitelezés kezdete előtt szükségessé vált a teljes terület megelőző feltárása.

2014. március 14.-én feltárássra került a lehumuszolt 1156 m²-es területen megfigyelt két régészeti jelenség (árok, gödör), valamint a próbafeltárással megfigyelt árok folytatása. Az árkokból lelet nem került elő, de feltételezhető, hogy ezek

is a korábban azonosított római császárkori telepnyomhoz tartoznak. A régészeti jelenségek a feltárási terület K-i felén összpontosulnak, a D-i és Ny-i részek üresek voltak. Ennek magyarázata lehet, hogy az eredeti felszín Ny-i irányban lejt, vagyis a régészeti lelőhely szélét fogta meg az ásatási helyszín.

Munkatársak: Laczi Orsolya régész és Czákó Viktória geodéta.

HULLÁM DÉNES

271. Rábapatona határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ú, R?, B, Ró, N, Á, Kö, Kú

Az M85 gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan a győri múzeum munkatársai végeztek megelőző feltárássokat és a kivitelezéssel párhuzamosan zajló régészeti megfigyeléseket az alábbi lelőhelyeken, 2012–2014 során:

*Kós-domb (KÖH 33047):**2012. évi feltárással*

Az eredetileg feltárássra kijelölt terület D-i szélén nem értek véget a régészeti jelenségek,⁶⁷ ezért 2012. szeptember 24. és október 18. között a részben feltárt területet DDK-i irányba bővítettük tovább, mely során 3991 m² területen további 114 objektumot tártunk fel. A kibontott objektumok többsége szintén az újkőkori településhez köthető. Ezek között a leggyakrabban gödör, vagy kisebb cölöplyuk, emellett néhány árokszakas is jelentkezett még. A cölöplyukak némely esetben földfelszínre építet, cölöpszerkezetes házhoz tartoznak. Külön említést érdemelnek a terület középső és Ny-i harmadában jelentkező nagy méretű, kerek kutak, melyek közül kiemelkedik egy majdnem tökéletes épségben megmaradt, fonott faszerkezetes kút, mely a benne talált kerámiák alapján a középső neolitikum idejére datálható.

Rendkívüli a terület ÉNy-i szegletében talált, egy nagy méretű, kivájt belsejű fatönkkel letakart, megmunkált fadarabokkal, gerendákkal körberakott kút, esetleg áldozati gödör. A fatönk alól előkerült kerámiaanyag a késő bronzkor időszakára datálja a jelenséget.

2013. és 2014. évben végzett régészeti megfigyelés

2013. december 5-én az utépítéshez kapcsolódóan kezdődtek humuszos földmunkák a főpálya, a 85-ös utat kiváltó korrekció nyomvonalában, illetve a közeli kavicsbányába vezető szállítóút szakaszain. Ezek a területeken a földmunkák kezdetéig kisebb erdő volt, így kutatásra nem volt lehetőség.

A több ütemben zajló, hosszan elnyúló humuszos felülettel kapcsolódó régészeti megfigyelés során összesen 426 régészeti jelenséget tártunk fel 11 746 m² területen.

A kutatás következtében a lelőhely kiterjedése számottevően bővült ÉK-i irányba, a feltárással itt 2014. február 24. és április 30. között zajlott. A területen talált telepjelenségekből előkerült kis számú kerámia alapján a jelenségek többsége a bronzkor korai időszakára datálható, de néhány objektum, főként kisebb tárolóvermek az Árpád-korra keltezhetőek. Ezenkívül szörványként a római kor tárgyi emlékei – különösen a Kr. u. IV. századra keltezhető bronzérmék – is fellelhetőek. A nyomvonalban elsősorban nagyobb méretű gödröket, ill. széles, vízelvezetésre, vagy elkerítésre használt, többször megújított árkokat találtunk. Az újkőkori vonaldíszes kerámia kultúrájának egy magányos

66 RKM 2013, 104.

67 A 2011-ben végzett megelőző feltárással ismertetését lásd RKM 2011, 149.

temetkezése is előkerült. Az elhunytat zsugorított pózban temették el, mellé egy bekarcolt vonalakkal álló mintával ellátott kis edényt helyeztek. A későbronzkor időszakára datálható a mélyebben fekvő K-i területen feltárt nagy méretű, csapolt gerendás szerkezetű kút, melyből igen gazdag leletanyag, főként díszített kerámiadarabok és állatsontok kerültek elő.

2014. július 24-én kezdtek humuszolni a lelőhelytől É-ra lévő 5-ös földút nyomvonalában, mely során régészeti megfigyelést végeztünk. Az út nyomvonala egy hosszan követhető, kisebb magaslat K-i, DK-i lejtőjén fut; az út két oldala között kb. 2 m-es szintkülönbség figyelhető meg. A tervezett földút nagyobb részén telepített erdsáv húzódott, melyet a földmunkák megkezdése előtt vágta ki, emiatt a terület régészeti lelőhely-felderítésre korábban alkalmatlan volt.

A régészeti megfigyelés keretében fémkereső műszerrel átkutattuk a teljes nyomvonalat, melynek eredményeként, több római kori érme, bronztárgy, fibula került elő, de felbukkant néhány Árpád-kori pénz is. A római tárgyak egyik sajátos csoportját alkotják az olomból öntött kis tárgyak, köztük figurális ábrázolások (fogadalmi tárgyak), melyek szintén nagy számban (20–25 darab), viszonylag lehatárolható területről kerültek elő. Az olomtárgyak előfordulási helyén, a nyomvonal K-i szélénél, annak középső harmadában, a kivitelező hozzájárulásával két, egyenként kb. 10×30 m-es területen 2014. július 28-án eltávolítottuk a megmaradt kb. 40–50 cm-es humuszréteget. Az altalaj szürke, homokos agyag melyben összesen 14 régészeti objektum rajzolódott ki. Valamennyi objektum az Árpád-korra datálható, római jelenség nem került elő.

A földút nyomvonalának teljes humuszolását 2014. november 3-án végezték el. Az itt jelentkező objektumok feltárása november 17–27. között zajlott le, ekkor 1418 m² területet tártunk fel, melyen a kibontott objektumok száma 76 volt.

A humuszvastagság néhol meghaladta a 2 m-t is. A nyomvonal középső részén, a régészeti objektumokkal sűrűbben fedett dombháton összesen 4 csontvázas temetkezés került elő, ezek mindegyike a humuszban jelentkezett, látható folt nélkül. A feltárt sírok egy zsugorított temetkezést kivéve nyújtott, háton fekvő csontvázas temetkezések voltak. Mellékletek, viseleti tárgyak alig kerültek elő. A sírokból, illetve a humuszolás során a sírok közvetlen környezetéből előkerült emléanyagból a feltárt temető rész a Kr. u. 5. századra keltezhető. A domborzati viszonyokat és temetkezési sajátosságokat figyelembe véve a temetőnek Ny felé kell folytatódnia.

A nyomvonal D-i részén, a dombhát alján leletanyagban szegényes Árpád-kori telepjelenségek feltárását végeztük el. Az objektumok többsége egyrétegű, egyszerre betöltődött telepjelenség. A felbukkant leletanyag többsége Árpád-kori cserépbogrács és fazéktöredékek, háziállatok csontjai, valamint építési törmelék. Az ásás K-i szélén a magas talajvízszint jelentősen megnehezítette a munkálatokat.

Munkatársak: Danyi József, Deák Andrea, Hargitai András és Herbály Róbert régészek, Alács Attila, Dankó Judit, Dinnyés Dóra, Göbölös Mihály, Koncz Dániel, Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Nagy Gábor, Tarjányi László, Papp Szilveszter, Péter Dávid és Szabó Bea technikusok.

Országúton felüli-dűlő III. (KÖH 70195):

2012-ben végzett megelőző feltárás

A régészeti feltárás 2012. október 3.–november 20. között zajlott, összesen 8203 m² nagyságú területet tártunk fel a kibővített részen⁶⁸, itt 183 régészeti jelenséget dokumentáltunk.

A K-i területen feltárt objektumok nagy része a kora bronzkori telephez köthető, legtöbbjük gödör, vagy rövidebb árok. Az egyik nagyobb gödörből egy szinte teljesen épen maradt, jellegzetes mészbetéttel finoman díszített tárolóedény került elő. A telepjelenségek között egy magányos, zsugorított csontvázas temetkezés is előkerült a K-i szélén, mely a bronzkor időszakára datálható. A terület közepén több nagy méretű, méhkas alakú veremből a lelőhelyen eddig nem dokumentált kora népvándorlás kori leletanyagot találtunk. A népvándorlás kori telep kiterjed a lelőhely D-i felére is, itt több földbe mélyített épület maradványát tártuk fel, melyek a Kr. u. 4–5. századra keltezhetőek. Az egyik házból egy különösen jó állapotban megmaradt, karcolt motívumokkal díszített csontfésű és néhány üvegtárgy is előkerült. Néhány népvándorlás kori gödörből 1-1 római lelet, leggyakrabban *terra sigillata* töredékek is előbukkantak, valószínűleg másodlagos felhasználás következtében.

A mélyebben fekvő, vizenyösebb Ny-i bővítési területen elsősorban árkokat és néhány gödröt tártunk fel. Az objektumok elszórtan, ritkán helyezkedtek el, a legtöbb jelenség nem tartalmazott leletanyagot, az árkokból 1-1 középkori/kora újkori kerámia került elő.

2013-ben végzett megelőző feltárás

2013. június 10–27. között a 85-ös út mellett húzódó fásor kivágást követően lehetőségünk nyílt a lelőhely DK-i sarkát is feltárni. Ezen a 1666 m² nagyságú területen összesen 33 régészeti objektumot tártunk fel, melyek közül 7 a korábbi években feltárt területről nyúlik át. Valamennyi telepjelenség (árok, gödör, cölöplyuk). A lelőhely ezen része már jóval gyéresebb megtelepedési nyomokat mutat, a leletanyag is kisebb mennyiségben került elő, de a kerámialeletek tanúsága szerint erre a részre is áthúzódik a korabronzkori telep. Itt találtunk egy téglalap alakú alapozási árkot is.

2014-ben végzett régészeti megfigyelés

A kivitelezéshez kapcsolódó humuszolási földmunkálatok 2014. január 24-én kezdődtek a lelőhelytől K-re, az 5+860–6+000 km szelvény közötti főpálya szakaszon és az ezzel párhuzamosan É-ra futó földút nyomvonalában. Az érintett szakasznak a K-i szélénél jelentkeztek a jelenségek foltjai, melyek feltárását 2014. február 21–27. között végeztük el. 1481 m² területen összesen 20 objektumot dokumentáltunk, ezek közül 10 gödör, 5 cölöplyuk, 1 ház, 2 kemence, 2 árok.

Egy lekerékített sarkú, négyzetes alaprajzú, félig földbe mélyített ház nagyobb része a feltárási területen kívül esik. Feltehetően hozzá tartozik a két ovális alakú, vörösre átégett kemence is. Az objektumok a bennük fellelt kerámiaanyag alapján az Árpád-kor idejére keltezhetőek.

Ezeket kívül még négy kisebb gödörből és egy kérdéses határu, keskeny árokból került elő Árpád-kori leletanyag. A területet az Országúton felüli-dűlő III. lelőhelyhez csatoltuk, így annak kiterjedése K-i irányba kb. 150 m-rel bővült.

Munkatársak: Ujvári Ferenc régész; Alács Attila, Dankó Judit, Dinnyés Dóra, Fehér Alíz, Péter Dávid, Papp Szilveszter és Semperger Zoltán technikusok.

68 A 2011-ben végzett feltárás ismertetését lásd RKM 2011, 149.

Országúton felüli-dűlő IV. (KÖH 70197):⁶⁹

2014-ben végzett régészeti megfigyelés

Régészeti megfigyelés mellett humuszoslást végeztek a gyorsforgalmi út főpályájának 5+800 km szelvényénél, már az utépítéshez kapcsolódóan, 2014 februárjában. A humuszoslás során mindössze egy kisebb lekerekített sarkú téglalap alakú gödör sötétszürke, faszenes betöltésű foltja rajzolódott ki a lelőhely DK-i sarkában. A gödör bontását és dokumentálását február 14-én elvégeztük, belőle Árpád-kori leletanyag került elő.

Munkatársak: Alács Attila, Dankó Judit, Fehér Alíz, Göbölös Mihály, Papp Szilveszter és Szabó Bea.

Polgár Péter – Czigány Dávid

Országúton felüli-dűlő V. (KÖH 84815):

Rábapatoná határában, az M85 gyorsforgalmi út Győr-Enese szakaszán, a főpálya 6+800–6+350 kmsz. közötti részén 2013. szeptember 22–28. között régészeti megfigyelés mellett humuszoslást végeztek. Ezen a szakaszon korábban nem volt bejegyzett lelőhely. A mélyebben fekvő, agyagos területen egymástól távolabb több régészeti jelenség került elő, sűrűbb előfordulásuk egy kisebb természetes kiemelkedés közelében, a 6+780–6+720 kmsz. közötti területen figyelhető meg.

Az előkerült jelenségek feltárása 2013. október 1–10. között zajlott, 4944 m²-en összesen 37 régészeti objektumot bontottunk ki, melyek közül a legtöbb kis, vagy közepes méretű gödör, cölöplyuk volt. Leletanyag elsősorban a terület Ny-i részén, a homokos altalajba ázott objektumokból került elő, melyek alapján a telep a bronzkor időszakára datálható. Szintén a Ny-i szélén került elő egy széles, több mederből álló, mély, É–D-i irányú őskori árokszakasz. Az árok mind É-i, mind D-i irányba tovább folytatódik a feltárt területen kívül is. A terület középső, mélyebben fekvő részén elszórtan jelentkeztek objektumok, többnyire leletanyag nélküliek.

2014. január-februárjában lehumuszoszták az érintett főpálya szakasztól kb. 10 m-re É-ra lévő, azzal párhuzamos földút nyomvonalát, ezen a szakaszon is több régészeti jelenség foltja került elő. Az objektumok feltárása 2014. február 13–21. között zajlott, az 1903 m²-es feltárási területen összesen 20 objektum került elő. A jelenségek többsége szintén gödör, vagy kisebb cölöplyuk, a két hosszan követhető, több medrű árok a tavalyi feltárási területről nyúlik át. A leletanyag szegényes, csak 5 objektum tartalmazott datáló anyagot: az egyik vékony oldaltéredéken mészbetétes díszítés volt látható.

Munkatársak: Alács Attila, Dankó Judit, Fehér Alíz és Papp Szilveszter.

CZIGÁNY DÁVID

Poszogó-domb (KÖH 33024):

2011–2014 között összesen 638 régészeti jelenséget tártunk fel, 19654 m²-es területen.

2012-ben végzett feltárás

A 2011-ben megkezdett feltárás⁷⁰ során azt tapasztaltuk, hogy a lelőhely ÉK-i szélén nem értek véget a feltárára kijelölt területen a régészeti jelenségek, emiatt 2012. november 15–19. között egy 416 m²-es bővítési területen folytattuk a feltárást.

Az ÉK-felé fokozatosan emelkedő, sárgás-szürke altalajban összesen 12 objektumot bontottunk ki, melyek többsége a tavaly feltárt bronzkori településhez köthető telepobjektum, különböző méretű gödrök, illetve egy keskenyebb árok.

2013-ben végzett régészeti megfigyelés

Régészeti megfigyelés mellett kivitelezési földmunkálatok indultak a gyorsforgalmi út főpályájának nyomvonalában, a lelőhely ÉK-i részén 2013. szeptember 13-án. A humuszoslás során több régészeti korú objektum foltja rajzolódott ki a szürkés-barna, agyagos altalajban. A terület kézi átnyesése után, szeptember 23-án megkezdtük az előkerült objektumok bontását. A feltárás során összesen 27 objektum került elő 2131 m²-es területen.

A felső szürkés, vaskiválásos, kb. 20 cm vastag rétegben is találtunk régészeti korú, bronzkori leletanyagot, de az objektumok foltja, csak az ez alatti sárgás, szürke, agyagos rétegben rajzolódott ki egyértelműen. A nyomvonal D-i részén jelentkező néhány nagy méretű gödör feltehetően kút volt, az egyikben egy sor deszkabélést is dokumentáltunk. A belőlük előkerült leletanyag a bronzkor korai időszakára datálható.

A felszín ÉNy-i sarkában egy nagy méretű, deszkabéléses, mély kutat tártunk fel. Az egyes deszkák csapolással voltak összefogva. A kútból származó leletanyag talán a rézkor korai szakaszára keltezi az objektumot.

2014-ben végzett szakfelügyelet

A földmunkálatokkal párhuzamosan végzett szakfelügyelet során a lelőhely több részén találtunk régészeti jelenségeket, így a lelőhely kiterjedése jelentősen bővült. Ebben az évben összesen 368 objektumot tártunk fel 7622 m²-en.

Humuszoslást végeztek 2014. március 21-től a 85-ös főút 3-as korrekciójának DNY-i szakaszán, ahol számos régészeti jelenség került elő. A terület a már nyilvántartott Poszogó-domb, Ürgedombi-dűlő I. és Ürgedombi-dűlő II. lelőhelyek közti részen található, részben azokat érintve, emiatt a három lelőhelyet Poszogó-domb összevont lelőhely néven egyesítettük, a dokumentálást is már ezen a néven végeztük.

A feltárás március 24. és április 18. között zajlott, az innen származó viszonylag sok kerámia alapján a jelenségek az őskorra, azon belül a neolitikum középső fázisára (zselizi kultúra), ill. a bronzkor korai időszakára datálhatóak, de néhány objektum az Árpád-korra keltezhető. Elsősorban nagyobb méretű gödröket, neolitikum cölöpszerkezetes házak oszlophelyeit, kemencét, félig földbe mélyített középkori házakat, ill. széles, vízvezetésre használt árkokat találtunk.

Ugyanennek a lelőhelynek a K-i szakaszán kezdődött humuszoslás 2014. április 4-én. A régészeti megfigyelés során több objektum került elő az 5+300–5+320 km szelvény között. Az itt talált gödrökből és szabadon álló kemencékből őskori, az újkőkor középső és fiatalabb, esetleg a rézkor korai szakaszára datálható, gazdagon díszített leletanyag került elő.

A nyomvonalon keresztülhaladó gázközmű kiváltását követően 2014. október 2-án lehetőségünk nyílt a 2013-ban feltárt területtől Ny-ra eső nyomvonalszakaszt is megkutatni. 2014. december 9–15. között ezen a részen 61 objektumot tártunk fel, összesen 717 m² területen. Az előkerült leletanyag alapján a lelőhely ezen része is a középső neolitikumra, a zselizi kultúra időszakára keltezhető, emellett két gödörből Árpád-kori leletanyag került elő. Több objektumban találtunk zoomorf ábrázolásos, átfűrt bütyökfül töredéket, az egyik gödörben előkerült erősen stilizált állatfejen több helyen is megmaradt a vörös festés nyoma.

69 A 2011-ben végzett megelőző feltárás leírását lásd RKM 2011, 149–150.

70 Erről a jelentést lásd RKM 2011, 150.

Munkatársak: Herbály Róbert régész; Alács Attila, Dankó Judit, Dinnyés Dóra, Fehér Alíz, Göbolyös Mihály, Koncz Dániel, Linzenbold Csongor, Nagy Gábor, Papp Szilveszter, Péter Dávid és Szabó Bea technikusok.

POLGÁR PÉTER – CZIGÁNY DÁVID

Ürge-dombi-dűlő II. (KÖH 70199):

A lelőhelyen 2011 tavaszán végeztünk megelőző feltárást.⁷¹ 2014-ben az útépitéshez kapcsolódó régészeti megfigyelés eredményeként a lelőhelyet a Poszogó-domb (KÖH 33024) és Ürge-dombi-dűlő I. (KÖH 70201) lelőhelyekkel együtt Poszogó-domb néven és a 33024 azonosítószámán összevontuk.

Munkatársak: Göbolyös Mihály, Koncz Dániel és Szabó Bea.

POLGÁR PÉTER

272. Rábapaty, Kisboldogasszony-plébániatemplom (KÖH 67157)

(Vas megye) **Á, Kk**

Helyszíni szemlét végeztünk 2014. április 9-én és 15-én a rábapatyai (felsőpatyi) Kisboldogasszony templomnál, ahol Nemes András művészettörténész egy szalagfonatos kőtöredék előkerüléséről értesült. A faragványt az épület felújításához kapcsolódó tereprendezés során, a templomtól D-re, kb. 30–40 cm-es mélységben találták.

A templom D-i falában, a barokk kriptá szellőzőnyílásának közelében, alig a mai terepszint fölött helyezkedett el egy másik, íves formájú faragott kő, amelyet kérésünkre a kivitelező kiemelt a falból. Ez a töredék egy íves nyíláskeret szemöldökköve lehet, amelynek külső és alsó részét sűrűn elhelyezett csigavonalak díszítik. Felületének egy részén vörös festés látható, felső részén sárga festés figyelhető meg. A töredék egy részét a beépítés következtében habarcs borítja.

A templom D-i oldalán egy újabb, a szalagfonatos kőhöz hasonló formájú, ám annál sokkal kisebb, díszítetlen faragott kőtöredéket is találtunk, amelyet a másik két töredéssel együtt a Savaria Múzeumba szállítottunk.

Munkatársak: Hornok Péter régész, Kőszegi Ádám régésztechnikus-gyűjteménykezelő és Czöndör János ásatási technikus.

PAP ILDIKÓ KATALIN

273. Rád, Cseke-Szitnya (MRT 9. k. 25 / 44. lh., KÖH 11362)

(Pest megye) **Á**

A kutatást a MOL Barátság I. kőolajvezeték felújítási munkálatai tették szükségessé. A Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Járási Építészeti- és Örökségvédelmi Hivatalának állásfoglalása és az MNM Nemzeti Örökségvédelmi Központtal, mint Megbízóval kötött megállapodásunk alapján 2014. április 7-én teljesítettük a lelőhelyen a régészeti megfigyelés során végzett bontómunkát.⁷² A 18 m² nagyságú humuszolt terület egész felülete régészetiileg pozitív volt.

A felszín tisztítása után mindössze egy régészeti jelenséget regisztráltunk és dokumentáltunk. A paticsfoltos, sötétbarna

homokos betöltésű objektum elpusztult tüzelőberendezés maradványa lehetett. Az objektumot szelvényfal közelsége és a vezetékfektetés rézsűje miatt nem bonthattuk ki. Leletanyag nem került elő. A régészeti topográfiai munkák során ismertté vált lelőhelyen regisztrált jelenség nagy valószínűséggel Árpád-kori lehetett.

Munkatárs: Szócs Péter térinformatikus.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

274. Rásonysápberencs, Szőlő-alja (KÖH 84781)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **U, B, V, Szk, Ge, A, H, Á**

A Herman Ottó Múzeum részéről 2014. április 3-tól július 14-ig megelőző feltárást végeztünk a Rásonysápberencsi záportározó beruházás (ÉMOP-3.2.1/F-10-2011-0014 azonosító számú projekt) területére eső lelőhelyen. A lelőhelyet Kalli András és Tutkovic Eszter fedezte fel 2013 tavaszán, ERD készítése során⁷³.

A humuszolás, mely még 2013 őszén kezdődött régészeti megfigyelés részeként, összesen 10 880,54 m² területet érintett. Ebből a régészetiileg pozitív 10 254,31 m² területen teljes felületű feltárást végeztünk 2014-ben. Munkánkat megnehezítette az igen csapadékos tavaszi időjárás. Amellett, hogy az 50 munkanapos ásatás 3,5 hónapot vett igénybe, a tartós esők és a hirtelen lezúduló csapadék több alkalommal tönkretette a megtisztított felszín, és károkat okozott a félig kibontott objektumokban is.

A dokumentált stratigráfiai egységek száma 923, melyek közül azonban néhány a bontás során természetes jelenségnek bizonyult. Az összesen 902 régészeti jelenség 8 különböző korszak, illetve kultúra településéről származik, több esetben egymást bolygatva kerültek elő. A települések dombtetőn és domboldalban helyezkedtek el, a Vasonca-patak két partján, egyedül a neolitikus település volt kivétel, annak legkorábbi időszaka a mélyen fekvő, patak parti területekre esett. Itt csak földbe ástott objektumokat találtunk, melyek betöltését és fedőrétegét fekete iszap jelentette. Neolitikus, kora bronzkori és vaskori telepobjektumokat csak a patak K-i, míg késő bronzkoriakat csak annak Ny-i oldalán találtunk. Ezzel szemben a császárkori germán, az avar, a 10. századi és az Árpád-kori települések a patak mindkét partjára kiterjedtek.

A középső neolitikumban hosszan tartó megtelepedéssel számolhatunk, mely valószínűleg átfogta a tiszadobi és bükki stílusok használatának teljes időtartamát. A tiszadobi, Tiszadob-átmeneti és Bükk A-B, valamint a Bükk B-C stílusok általában objektumként is elkülönültek, emiatt sokat várhatunk a radiokarbon vizsgálatoktól a stílusokra épített időrend felülvizsgálata szempontjából. A tiszadobi és bükki stílusok kerámiái nem csupán külön gödrökben, hanem ezen túlmenően eltérő típusú gödrökben jelentkeztek. A tiszadobi stílushoz nagy méretű agyagkitermelőket és csak kevés szabályos alakú gödröt köthetünk, míg a bükki stílushoz főként szabályos, kerek gödrök, illetve kevés kisebb agyagkitermelő tartozott.

Előkerült egy tiszadobi jellegű sarlómotívumos arcs edény is, melyet feltehetően összetörve helyeztek annak idején az agyagkitermelő-gödörbe. A tiszadobi csoporthoz kapcsolhatunk egy szűk, mély, kútszerű objektumot is, melyből egy malom-

71 Erről a jelentést lásd RKM 2011, 150.

72 A 2013-as szakfelüveletről a jelentést lásd RKM 2013, 105.

73 RKM 2013, 105.